Lausunto

Tulevaisuusvaliokunta

17.3.2017

Asia: Kestävän kaivostoiminnan verkoston lausunto Agenda2030-toimintaohjelmaa koskevasta valtioneuvoston selonteosta

Eduskunnan tulevaisuusvaliokunta on pyytänyt lausuntoja valtioneuvoston selonteosta, joka koskee kestävän kehityksen globaalia toimintaohjelmaa (Agenda2030). Kestävän kaivostoiminnan verkosto kiittää lausuntomahdollisuudesta ja toteaa aiheesta seuraavaa:

Verkosto pitää valtioneuvoston selonteossa esitettyjä toimenpiteitä oikeansuuntaisina mutta vaikutuksiltaan riittämättöminä. Painopisteistä erityisesti ensimmäinen (Hiilineutraali ja resurssiviisas Suomi) jää tarkastelussa vaatimattomaksi. Sen mukaan ilmastonmuutoksen torjunta edellyttää fossiilisista polttoaineista luopumista, uusiutuvan energian käyttöönottoa, energian käytön tehostamista ja energiankulutuksen vähentämistä. Tavoitteiden saavuttaminen edellyttäisi kuitenkin politiikkatoimia, joita selonteossa ei yksilöidä.

Fossiilisia polttoaineita kulutetaan erityisesti sähkön- ja lämmöntuotannossa sekä liikenteessä. Niissä kaikissa tulisi suosia vähäpäästöisiä vaihtoehtoja, joilla Suomen osuus ilmastopäästöistä saadaan pienennettyä. Tavoitteen saavuttaminen edellyttäisi taloudellisten ohjauskeinojen, kuten ympäristöohjaavan verotuksen sekä erilaisten tukien, nykyistä laajempaa hyödyntämistä.

Kaikessa toiminnassa tulisi suosia energiamuotoja, joiden välittömät ilmastopäästöt ovat mahdollisimman pieniä. Tätä voisi edistää kansallisesti muun muassa arvioimalla keskeisten lainsäädäntöhankkeiden vaikutuksia CO2-päästöihin.[1] Vastaavaa käytäntöä tulisi soveltaa myös EU:n talousarviomenettelyyn yhteisön budjetin kautta rahoitettavien toimien ilmastovaikutusten arvioimiseksi.

Tieliikenteen osalta päästöjen vähentäminen jää todennäköisesti saavuttamatta ilman kansallisen ajoneuvokohtaisen tiemaksun käyttöönottoa. Sen tuotoilla voisi korvata ajoneuvon hankinnasta ja käytöstä perittävät verot. Tiemaksun tulisi määräytyä ajoneuvon ja tienkäytön ajankohdan mukaan, jolloin vähäpäästöisen auton käyttö maaseudulla olisi lähes ilmaista, kun taas energiasyöpöllä city-maasturilla liikkuminen ruuhka-aikaan kaupungin keskustassa olisi kallista.

Tiemaksun käyttöönotto edellyttäisi ajoneuvokohtaista GPS-paikannusta. Autoverosta tulisi luopua heti, mutta vuotuinen ajoneuvovero voitaisiin säilyttää siirtymäkauden ajan, jolloin autojen vuotuinen vero pienenisi. Vastaavasti vanhojen autojen siirtymäkauden alussa alhaiset tienkäyttömaksut kasvaisivat siirtymäkauden loppuun mennessä, kunnes vuotuinen vero olisi nolla. Uusilla autoilla olisi täysi tienkäyttömaksu heti autoverosta luopumisen jälkeen.[2]

Uusiutuvien energiamuotojen käyttöönotto aiheuttaa omat huolenaiheensa neitseellisten luonnonvarojen kasvavan kulutuksen muodossa. Nykyistä fossiiliriippuvuutta korvattaessa tulisikin ensiksi varmistaa että uusiutuvien energiamuotojen tuotantoon tarvittavien metallien ja mineraalien alkuperä kestää kriittisen tarkastelun, ja että korvaavien energianlähteiden nettoenergiaindeksi (toisin sanoen kuinka paljon energiaa tarvitaan korvaavan energian tuottamiseen) säilyy plussalla.

[1] Ajatuksen esitti 24.1. tanskalainen ilmastoneuvottelija Connie Hedegaard, joka on tuottanut Norjan hallitukselle selonteon vaihtoehdoista öljytalouden päättymiselle.
[2] Tiemaksua koskeva esitys perustuu kokonaisuudessaan LVM:n entisen erityisavustajan Martti Kätkän 13.2. esittämään ajatukseen Twitterissä.

Lausunto

Tulevaisuusvaliokunta

17.3.2017

EU:n tuore päätös konfliktimineraaleja koskevasta seurannasta laajenee aikanaan todennäköisesti myös metallien tuotantoon. Suomen onkin syytä toimia asiassa proaktiivisesti ja ehdottaa yhtenäisen alkuperätakuujärjestelmän käyttöönottoa EU:n alueella. Vastaava järjestelmä on jo käytössä energian sisämarkkinoilla, ja se on osoittautunut kestäväksi tavaksi eritellä millä tavoin kutakin energiajaetta on tuotettu.

Metallien ja mineraalien tuotannossa voisi olla perusteltua hyödyntää yhtenäisiä vastuullisuusjärjestelmiä, jotka kattavat kaivannaistoiminnan koko elinkaaren ja erittelevät kunkin toimintalohkon vaikutukset luottoluokituksen kaltaisella lähestymistavalla. Kestävän kaivostoiminnan verkosto on laatinut vastaavan ohjeistuksen Suomessa toimiville kaivos- ja malminetsintäyhtiöille. Järjestelmiä ollaan parhaillaan ottamassa käyttöön, ja niiden ensimmäiset tulokset saadaan ensi vuoden aikana.

Helsingissä, 17.3.2017

Eero Yrjö-Koskinen
Pääsihteeri
Kestävän kaivostoiminnan verkosto
Puh: 050 347 8778

Lisätietoja: www.kaivosvastuu.fi